

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

پژوهشکده امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی

وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)

پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته ی:

فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم سیاسی با رویکردی به نظر حضرت امام

خمینی (ره)

استاد راهنما:

آیت الله موسوی بجنوردی

(عضو هیأت علمی گروه فقه و حقوق دانشگاه خوارزمی)

استاد مشاور:

دکتر مرتضی شهبازی نیا

پژوهشگر:

رحیم جعفری

بهمن ماه ۱۳۹۲

کلیه حقوق مادی و معنوی این پایان نامه متعلق به پژوهشکده می باشد.

چاپ پایان نامه و استخراج مقاله از پایان نامه باید به نام پژوهشکده، با تأیید استاد راهنما و با مجوز معاونت پژوهشی باشد.

پایگاه اطلاعات علمی ایران

تقدیم به :

پیشگاه امام روح الله (ره) که با روشنگری ها و درس آموزی های خویش، معلم مردمان

راه حق گشت؛

و تقدیم به :

پیشگاه پدر و مادر عزیزم که با صبر و مهربانی خویش بستر پیشرفت را فرا را

هم قرار دادند؛

و تقدیم به:

مهربانی های همسرم؛

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان ساخت؛

سپاس خدای را که هر چه دارم از اوست به امید آنکه توفیق یابم جز خدمت به خلق او نکوشم .

سزاست که معنایی به بلندای تقدیر و تشکر را بر زبان جاری ساخت و سپاس خود را در وصف استادان خویش و دوستان همراه آشکار نمود، که هر چه گوئیم و سراپیم اندک باشد؛

با سپاس بی شمار از حضرت آیت الله موسوی بجنوردی ، دکتر مرتضی شهبازی نیا ، حضرت آیت الله روحانی رئیس پژوهشکده امام خمینی(ره) و انقلاب اسلامی ، جناب آقای صنم زاده و سرکار خانم معاضدیان که در این مسیر ، یاریگرم بودند ؛

شماره ۵۲
تاریخ: ۱۳۹۲ / ۱۲ / ۲۱
پیوست:

گروه پژوهشی امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی
وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی

باسمه تعالی

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

با حمد و سپاس به درگاه خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولیعصر (عج) و با درود و سلام به روان پاک حضرت امام خمینی (س) جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد آقای رحیم جعفری دانشجوی رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی تحت عنوان: «بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم سیاسی با رویکردی بر نظر حضرت امام خمینی (س)» در تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۱۹ با حضور هیأت داوران در پژوهشکده امام خمینی (س) برگزار گردید و به موجب آیین نامه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد، ارزشیابی هیأت داوران به شرح زیر تعیین گردید:

قبول با درجه عالی
 قبول مشروط با درجه: (با اصلاح).....
 امتیاز:.....
 دفاع مجدد
 مردود
مرجع تأیید نهایی:

شرح اصلاحات مورد نیاز:

۱-
۲-

توضیح: بنا به مصوبه کمیسیون تخصصی آموزش و پژوهش پژوهشکده امتیاز پایان نامه ها به شرح زیر مشخص میگردد:

الف) قابل قبول از	۱۴ به بالا	۱۹-۲۰	۳- قبول با درجه خوب	۱۶-۱۷/۹۹
۱- قبول با درجه عالی				
۲- قبول با درجه بسیار خوب	۱۸-۱۸/۹۹		۴- قابل قبول	۱۴-۱۵/۹۹
ب) مردود	کمتراز ۱۴			

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما:	حضرت آیت الله سید محمد موسوی بجنوردی	استاد	
۲- استاد مشاور:	جناب آقای دکتر مرتضی شهبازی نیا	دانشیار	
۳- استاد ناظر:	سرکارخانم دکتر افتخار دانش پور		
۴- استاد ناظر:	سرکارخانم دکتر فرحناز افضلی قادی		

امضاء
مدیر تحصیلات تکمیلی

امضاء
نماینده تحصیلات تکمیلی
۱۳۹۲/۱۲/۲۱

امضاء
مدیر گروه

تهران: خیابان فردوسی شمالی، ابتدای خیابان شهید تقوی (کوشک) پلاک ۵۳، تلفن ۴-۶۶۷۴۴۰۹۰-۶۶۷۴۴۰۴۳-۷، نمابر: ۶۶۷۴۲۸۲۵

وبسایت اینترنتی: www.ri-khomeini.com پست الکترونیک: info@ri-khomeini.com صندوق پستی: ۱۳۷-۱۱۴۵۵ کد پستی: ۱۱۴۵۶۸۹۳۳۸

فهرست تفصیلی

عنوان	شماره صفحه
۱. طرح پژوهش:	۱۰
۱-۱. بیان مسئله	۱۰
۱-۲. ضرورت و اهمیت موضوع	۱۱
۱-۳. پرسش های اصلی و فرعی	۱۲
۱-۴. پیشینه ی پژوهش	۱۲
۱-۵. فرضیه	۱۲
۱-۶. روش	۱۳
۱-۷. قلمرو	۱۳
۱-۸. سازماندهی اولیه	۱۳

فصل اول: مفهوم شناسی و مختصات جرم سیاسی

مقدمه	۱۵
۱. تعریف جرم سیاسی	۱۶
۱-۱. تعریف جرم سیاسی در حقوق خارجی	۱۷
۱-۲. تعریف جرم سیاسی از دیدگاه دکترین ها	۱۹

- ۱-۳. تعریف جرم سیاسی از دیدگاه مجامع بین المللی ۲۱
- ۱-۴. تعریف جرم سیاسی در پیش نویس های پیشنهادی لایحه ی جرم سیاسی در ایران..... ۲۲
- ۱-۳. تعریف پیشنهادی جرم سیاسی..... ۲۶
۲. عناصر عمومی جرم سیاسی..... ۲۷
- ۲-۱. عنصر قانونی ۲۷
- ۲-۲. عنصر مادی ۲۸
- ۲-۳. عنصر روانی ۲۹
۳. جایگاه جرم سیاسی در طبقه بندی جرایم..... ۳۰
۴. ضوابط تشخیص جرایم سیاسی از جرایم عادی..... ۳۱
- ۴-۱. ضابطه ی شخصی (ذهنی)..... ۳۱
- ۴-۲. ضابطه ی عینی..... ۳۲
- ۴-۳. ضابطه ی مختلط..... ۳۳
- ۴-۴. ضابطه ی افکار عمومی..... ۳۴
- ۴-۵. سایر ضوابط..... ۳۵
۵. اقسام جرایم سیاسی و برخی از مصادیق جرم سیاسی..... ۳۶
- ۵-۱. جرایم سیاسی محض..... ۳۶

- ۲-۵ جرایم سیاسی نسبی ۳۷
- ۳-۵ مصادیق جرم سیاسی ۳۹
- ۱-۳-۵ تروریسم ۳۹
- ۲-۳-۵ جرایم اجتماعی ۴۰
- ۳-۳-۵. جرایم علیه امنیت خارجی کشور ۴۰
- ۴-۳-۵. محاربه و افساد فی الارض ۴۱
۶. بررسی جرم سیاسی بغی از دیدگاه فقه ۴۴
- ۱-۶. تاریخچه ی جرم بغی ۴۴
- ۲-۶. تعریف لغوی و اصطلاحی بغی ۴۶
- ۳-۶ شرایط تحقق جرم بغی ۵۵
- ۴-۶ مطالعه ی تطبیقی جرم سیاسی از دیدگاه فقه و حقوق ۶۱
- ۱-۴-۶ وجوه افتراق جرم سیاسی در فقه و حقوق موضوعه ۶۱
- ۱-۴-۶ وجوه اشتراک جرم سیاسی در فقه و حقوق موضوعه ۶۳

فصل دوم : تاریخچه ی جرم سیاسی

۱. پیشینه ی جرم سیاسی در جهان ۶۶
۲. پیشینه ی جرم سیاسی در ایران ۷۱
- ۱-۲ از دوران باستان تا زمان مشروطیت ۷۱

۲-۲ از دوران مشروطیت تا انقلاب اسلامی ۷۳

۲-۳ از انقلاب اسلامی تا کنون ۷۵

فصل سوم: بررسی اصل ۱۶۸ قانون اساسی و بیان ارتباط هیئت منصفه با جرم سیاسی

۱. هیئت منصفه در حقوق اسلام ۷۹

۲. هیئت منصفه در حقوق ایران ۸۲

۲-۱. قبل از انقلاب اسلامی ۸۳

۲-۲. بعد از انقلاب اسلامی ۹۱

۳. مفهوم هیئت منصفه ۹۷

۳-۱ تعریف لغوی ۹۷

۳-۲ تعریف اصطلاحی ۹۷

۴. ماهیت هیئت منصفه ۱۰۰

۴-۱ در نقش شهود ۱۰۰

۴-۲. عهده دار وظیفه ی کارشناسی ۱۰۰

۴-۳. یکی از ادله ی اثبات دعوا ۱۰۱

۴-۴. شبیه نهاد تعقیب ۱۰۲

۴-۵. در نقش قضایی ۱۰۲

۴-۶. مشابه نهاد قسامه ۱۰۳

- ۴-۶. شبیه نظام عدول ۱۰۴
- ۴-۷. شبیه تعیین حکم ۱۰۵
۵. خصوصیات هیئت منصفه ۱۰۵
۶. دیدگاه های موافقان و مخالفان هیئت منصفه ۱۱۰
- ۶-۱. دلایل موافقان ۱۱۱
- ۶-۲. دلایل مخالفان ۱۱۵
- ۶-۳. جمع بندی دیدگاه های موافق و مخالف ۱۲۳
۷. توجیه شرعی حضور هیئت منصفه در دادرسی ۱۲۷
- ۷-۱. سیستم قضاوت مشترک (شورایی) ۱۲۹
- ۷-۲. حضور علما و دانشمندان در مجلس قضا ۱۳۰
- ۷-۳. کمک به قاضی در تشخیص موضوع و مفاهیم کلی ۱۳۳
- ۷-۴. تثبیت هیئت منصفه در قانون اساسی ایران ۱۳۴
۸. نحوه ی انتخاب اعضای هیئت منصفه ۱۳۶
- ۸-۱. نحوه ی گزینش و ترکیب اعضای هیئت منصفه در حقوق ایران ۱۳۷
- ۸-۲. نحوه ی حضور هیئت منصفه در جلسات دادرسی ۱۴۲
۹. صلاحیت و حدود اختیارات هیئت منصفه ۱۴۷
- فصل چهارم : بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم سیاسی با ارائه دیدگاه امام خمینی (ره)

۱. رویکرد امام خمینی (ره) به مسأله ی جرم سیاسی و مبانی فقهی و حقوقی آن ۱۵۵
- ۱-۱. کرامت ذاتی انسان..... ۱۵۶
- ۱-۲. اصل آزادی..... ۱۵۸
- ۱-۳. اصل برابری..... ۱۶۰
- ۱-۴. اصل برابری و عدالت..... ۱۶۲
- ۱-۵. اصل فرمان هشت ماده ای امام خمینی (ره)..... ۱۶۳
- جمع بندی ، نتیجه گیری و ارائه ی پیشنهادات ۱۷۰
- فهرست منابع و کتب ۱۷۷

چکیده

پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد
رشته تحصیلی: فقه و مبانی حقوق اسلامی
عنوان پایان نامه: بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم سیاسی با رویکردی بر نظر امام خمینی (س)
نام و نام خانوادگی دانشجو: رحیم جعفری
استاد راهنما: حضرت آیت الله سید محمد موسوی بجنوردی
استاد مشاور: جناب آقای دکتر مرتضی شهبازی نیا
تاریخ شروع پایان نامه: زمستان ۱۳۹۱
تاریخ اتمام پایان نامه: بهمن ماه ۱۳۹۲
چکیده: پژوهش حاضر به بررسی جرم سیاسی و مبانی فقهی حقوقی آن با رویکردی به نظر حضرت امام خمینی (ره) می پردازد. سؤال اصلی این پژوهش به این نحو ساماندهی شده است که مبانی فقهی حقوقی جرم سیاسی با تأکید بر آراء امام خمینی (ره) چیست؟ روش به کار رفته در این پژوهش توصیفی و تحلیلی است که با رجوع به آراء حضرت امام به تبیین و تحلیل مبانی جرم سیاسی در دیدگاه ایشان می پردازد. از یافته های پژوهش می توان اشاره داشت که حضرت امام (ره) گرچه بطور رسمی و مستقیم راجع به جرم سیاسی اظهار نظر نکرده اند اما بحث جرم سیاسی در رویکرد حضرت امام (ره) را می توان در قالب ۵ اصل و مبنای بنیادی دید که عبارتند از: اصل کرامت ذاتی انسانی، اصل آزادی، اصل برابری، اصل برادری و عدالت. در خصوص رویکرد امام خمینی (ره) به این نتیجه می رسیم که امام (ره) بر اساس پنج اصل فوق با مخالفت سیاسی و انتقاد و اعتراض به حکومت تا زمانی که تبدیل به توطئه نشده و مضر به نظم عمومی نباشد که از روی اجبار ماهیت دیگری پیدا خواهد کرد نه تنها موافق بلکه حق مردم و گروه ها و جریانات سیاسی می دانند و بر رعایت حریم خصوصی مردم، متهمین و محکومین، رعایت دادرسی عادلانه به شدت تأکید دارند که فرمان هشت ماده ای ایشان در همین راستا صادر شده است. واژگان کلیدی: امام خمینی (ره)، جرم سیاسی، بغی، هیئت منصفه، مبانی فقهی و حقوقی جرم سیاسی.

Abstract

Imam Khomeini Institute (s) and Islamic revolution

Educational section: M.a
Field of study: The Qur'an and Islamic law basics
Title of the thesis: Review the basics of political crime legal based on the approach of Imam Khomeini (q)
Student name and family name: Rahim Jafari
Supervisor: Ayatollah Seyed Mohammad Mousavi Bojnourdi
Advisor: Dr. Morteza shahbazi Nya
Thesis start date: Winter ۱۳۹۱
Date of completion of the thesis: February ۱۳۹۲
Abstract: <p>The present study examines the political and legal principles based on the offense with an approach to the opinion of Imam Khomeini (RA) pays. The main research question in this way the movement of the Islamic legal principles, yet the crime with an emphasis on political ideas of Imam Khomeini (RA) mean? The method used in this research is descriptive and analytical that refer to ideas of Imam to explaining the basics of political crime analysis in the perspective of their deals. Of the findings of the study, it can be noted that the Imam (RA) Although a formal and direct political comment about crime have not debated the political offence in the approach of Imam Khomeini (RA) can be in the form of the fundamental basis of the original and see that are as follows: the principle of the inherent human dignity, the principle of equality, the principle of freedom, the principle of brotherhood and justice. Regarding the approach of Imam Khomeini (RA) to conclude that the Imam is based on the principle of political opposition and five above criticism to the Government until it turns into a conspiracy is not harmful to public order and that of the other persuasion the nature will find the right not only to agree but also the people and political parties and groups and on the observance of people's privacy, defendants and convicts, observe the fair hearing strongly confirmed That command the same token his eight material is issued.</p> <p>Key words: Imam Khomeini (RA), political crime, Baghi, jury, the legal foundations of the juridical and political crime.</p>

چکیده

الثوره الاسلاميه و الامام الخميني (س) المعهد

القسم التعليمي: الماجستير
مجال الدراسة: القرآن الكريم والشريعة الإسلامية أساسيات
عنوان الأطروحه: مراجعة أساسيات الجريمة السياسية القانونية استناداً إلى نهج الإمام الخميني (س)
اسم الطالب و اسم العائله: رحيم جعفرى
المشرف: آية الله سيد محمد موسى بجنوردى
مستشار: الدكتور مرتضى شهبازى نيا
تاريخ بدايه الأطروحه: فصل الشتاء ۱۳۹۱
تاريخ انتهاء أطروحه: شباط/فبراير ۱۳۹۲
الخلاصه: وتبحث الدراسة الحالية المبادئ السياسية والقانونية استناداً إلى هذه المخالفة مع نهج إلى فتوى الإمام الخميني (ره) يدفع. يعنى الحركة للمبادئ القانونية الإسلامية، ومع ذلك الجريمة مع تركيز على الأفكار السياسية للأمام الخميني (ره) السؤال البحثي الرئيسي بهذه الطريقة؟ الطريقة المستخدمة فى هذه البحوث الوصفية والتحليلية التي تشير إلى أفكار أمام لشرح أساسيات تحليل الجريمة السياسية فى المنظور للعروض الخاصة بهم. من النتائج التي توصلت إليها هذه الدراسة، يمكن الإشارة إلى أن الإمام (ره) على الرغم من تعليق سياسي رسمي ومباشر عن الجريمة لا يكون مناقشة الجريمة السياسية فى هذا النهج للأمام الخميني (ره) يمكن أن تكون فى شكل الركيزة الأساسية للأصل، وانظر ۵ فيما يلي: مبدأ كرامة الإنسان المتأصلة، مبدأ المساواة، ومبدأ الحرية، مبدأ الإخاء والعدالة. وفيما يتعلق بنهج الإمام الخميني (ره) إبرام أن الإمام يستند إلى مبدأ المعارضة السياسية وخمسة أعلاه انتقادات للحكومة حتى يتحول إلى مؤامرة لا تضر بالنظام العام وأن الإقناع الأخرى سوف تجد الطبيعة الحق ليس فقط توافق لكن أيضا الشعب والأحزاب السياسية والجماعات، وعلى احترام الخصوصية الشعبية والمتهمين والمحكوم عليهم، مراقبة المعرض السمع بشدة وأكدت أن الأمر على نفس المنوال هو صدر له ثمانية مواد. الكلمات الرئيسية: الإمام الخميني (ره)، الجريمة السياسية، بغى، وهيئة المحلفين، والأسس القانونية للجريمة السياسية والقانونية.

۱. طرح پژوهش

۱.۱. بیان مسأله:

از آنجا که جرم سیاسی در واقع جرمی است که در تعارض با حاکمیت نوع خاصی از نظام سیاسی یا برخی حقوق و آزادی های اساسی افراد جامعه شکل می گیرد، به طور طبیعی هر گاه سخن از نوع حاکمیتی به میان می آید که ماهیتی دینی و مذهبی دارد، بویژه هنگامی که سخن از حکومت یا حاکمیت اسلامی می رود، جرم سیاسی نیز دقیقاً مؤلفه های خاص خود را در ارتباط متناسب با عناصر و عوامل متشکله آن نظام سیاسی بوجود می آورد.^۱ باید اذعان کرد که در منابع فقهی و حقوقی ما بحث مفصل و منقحی به نام جرم سیاسی دیده نمی شود، مهمترین مسئله ای که عنوان شده "بغی" است که احکام آن از سیره ی حضرت علی (ع)، در برخورد با مخالفان استفاده می شود که بحث مهمی دارد که انشا... منابع قرآنی و روایی و حقوقی آن را مطرح و بحث خواهیم کرد که با دقت و ملاحظاتی می شود آن را یکی از مصادیق جرم سیاسی دانست. در منابع حقوقی و حتی قوانین موضوعه جمهوری اسلامی نیز نه اسمی از بغی برده شده نه جرم سیاسی، فقط در اصل ۱۶۸ قانون اساسی بیان شده «که رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیئت منصفه در محاکم دادگستری صورت می گیرد، نحوه انتخاب شرایط، اختیارات هیئت منصفه و تعریف جرم سیاسی را قانون بر اساس موازین اسلامی معین می کند» که تاکنون این تعریف محقق نشده است.

حضرت استاد آیت ... بجنوردی هم در مجموعه مقالات فقهی، حقوقی و اجتماعی خود در صفحه ۴۲۵ در خصوص قضاوت شورایی و هیئت منصفه و هم در مجموعه مقالات فقهی حقوقی فلسفی و اجتماعی خود در صفحه ۱۸۷ به بعد در مقاله مستقل و مفصلی تحت عنوان «جرم سیاسی در حقوق کیفری اسلام» با ارائه منابع فقهی حقوقی و بخصوص تجزیه و تحلیل مفهوم جرم سیاسی و بغی دیدگاههای عمیقی را مطرح کرده اند که انشا... استفاده خواهد شد. جرم سیاسی دو ویژگی منحصر دارد:

۱. در ارتکاب آن منافع گروهی مطرح است نه منافع شخصی ۲. طرف مقابل دولت، حکومت و نظام سیاسی است و لذا تفاوت ماهوی و مهمی با جرائم دیگر دارد به همین خاطر در تقسیم جرائم را به دو قسم تقسیم کرده اند: الف) جرائم عادی و عمومی ب) جرائم سیاسی و مطبوعاتی که در نوع دوم

^۱ - آیت الله موسوی بجنوردی، مجموعه مقالات فقهی، حقوقی، فلسفی و اجتماعی، ۱۳۸۵، ۱۸۷.

به دلیل اینکه حاکمیت سیاسی طرف است و احتمال دیکتاتوری می رود قوانین موضوعه دنیا و حتی کشور خودمان حضور افکار عمومی را در قالب هیئت منصفه برای پیشگیری دیکتاتوری امر ضروری میدانند که در اصل ۱۶۸ قانون سیاسی اشاره شد.

علاوه بر این ها، عوامل، ملاک ها، عناصر، اهداف و لوازم جرم سیاسی هم آنچنان روشن و مشخص نیست به شکلی که حتی تعریف آن در طول تاریخ و پس از نهضت مشروطه در ایران از مباحث بسیار اساسی در بین روشنفکران، حقوقدانان و سیاسیون و دولتمردان بوده است، بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم سیاسی به ما کمک خواهد کرد که هم به تعریف منطقی برسیم و هم جوانب مسئله را بر این اساس مورد تحلیل و بررسی بیشتر قرار دهیم.

ارتباط این موضوع با مأموریت و شرح وظایف سه وزارتخانه حساس (وزارت اطلاعات، کشور و فرهنگ ارشاد اسلامی) و علاقه این حقیر به عنوان کارمند رسمی وزارت فرهنگ ارشاد اسلامی انگیزه ما را نسبت به موضوع بیشتر کرد. بنابراین، تعریف جرم سیاسی بر اساس مبانی فقهی حقوقی اسلامی، اصلی ترین سوال و معضل طرح است.

۱.۲. ضرورت و اهمیت موضوع:

در فضای پر التهاب و بسیار سیاسی کشور عزیزمان ایران که می شود آن را یک دوران و عصر تجربه سیاسی تلقی کرد، یقیناً نیازمند بررسی و تحقیق مبانی علمی هستیم که تبعات این فضا را مدیریت کند که بدون تردید جرم سیاسی و شناخت مبانی فقهی حقوقی آن نیازمندیهای اولیه این دوران است بخصوص اینکه متاسفانه نه تعریفی برای آن داریم و نه قوانین مشخص و معینی.

بعد از انقلاب در دوران بعد از انتخابات ریاست جمهوری دوم خرداد سال ۷۶ توجه مختصری به این موضوع شد و وزارت دادگستری و معاونت حقوقی ریاست جمهوری به فکر اجرایی کردن همان اصل ۱۶۸ قانون اساسی افتادند که تاکنون اقدام جدی صورت نگرفته است.

لذا این تحقیق می تواند در بعد نظری بستری برای تقویت پژوهش های دیگری که مربوط به این موضوع است باشد و از بعد عملی هم مبنایی برای عملکرد دولتمردان بخصوص در سه وزارتخانه مهم که در قبل اشاره شد.

۱.۳. سؤالات پژوهش:

سؤال اصلی:

مبانی فقهی حقوقی جرم سیاسی با تأکید بر آراء امام خمینی (ره) چیست؟

سؤالات فرعی:

۱. تعریف جرم سیاسی چیست؟

۲. تاریخچه جرم سیاسی چیست؟

۳. رابطه هیئت منصفه و جایگاه و نقش آن در جرم سیاسی چیست؟

۱.۴. پیشینه پژوهشی موضوع:

در پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی مورد خاصی مشاهده نشد فقط یک مورد تطبیقی با کشور فرانسه کار شده است. در دانشگاه تهران و بعضی دانشگاه های دیگر مواردی انجام شده که متأسفانه غالباً در همان تعریف که مشکل اصلی این موضوع است دچار تردید و اشکال بودند و لذا انشا... طرح ما می شود گفت سه ویژگی و امر بدیع دارد:

۱. تعریف جرم سیاسی که سعی می شود تعریف منطقی و واقعی را ارائه کند

۲. بیان مبانی و اندیشه امام خمینی (ره) در این خصوص و

۳. بررسی مبانی فقهی حقوقی آن که بسیار مهم است.

۱.۵. فرضیه های پژوهش:

فرضیه اصلی: جرم سیاسی از دیدگاه فقه و حقوق متفاوت است و برخورد با آن نیز متفاوت خواهد بود.

فرضیه رقیب: جرم سیاسی از دیدگاه فقه و حقوق تفاوتی با هم ندارد و مسئولیت کیفری آن نیز متفاوت نیست.

۱.۶. روش پژوهش :

نوع پژوهش توصیفی- تحلیلی بوده و هم چنین روش گردآوری داده ها بصورت کتابخانه ای است که از طریق فیش برداری از منابع مختلف انجام داده می شود.

۱.۷. قلمرو پژوهش:

قلمرو پژوهش بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم سیاسی با تدقیق در آراء و دیدگاه امام خمینی (ره) است.

۱.۸. سازماندهی اولیه پژوهش:

مقدمه

۱. فصل اول: مفهوم شناسی و مختصات جرم سیاسی

۲. فصل دوم: تاریخچه جرم سیاسی

۳. فصل سوم: بررسی اصل ۱۶۸ قانون اساسی و بیان ارتباط هیئت منصفه با جرم سیاسی

۴. فصل چهارم: بررسی مبانی فقهی حقوقی جرم سیاسی با ارائه دیدگاه امام خمینی (ره)

- نتیجه گیری.

فصل اول:

مفهوم شناسی و مختصات

جرم سیاسی

مقدمه:

در این فصل که با نام « مفهوم‌شناسی و مختصات جرم سیاسی » مشخص شده است بنا داریم تا ضمن ارائه‌ی تعاریف گوناگون لغوی و اصطلاحی از جرم سیاسی، و زدودن ابهام از آن، با شاخص‌سازی این مفهوم که واژه‌ای اساسی و کانونی در پژوهش حاضر محسوب می‌گردد، به تبیین مفهومی مورد نیاز جهت کاربست این مفهوم در بدنه‌ی تحقیق و تلاش در راستای پاسخ به پرسش اساسی آن پردازیم. تا از این رهگذر مشخص گردد، در چه فضایی و با چه ابزاری به دنبال چه هستیم؟.

یکی از موضوعات قانون اساسی که تا کنون اقدامی از سوی قانون‌گذار عادی نسبت به آن صورت نگرفته، موضوع اصل یکصد و شصت و هشتم می باشد که بر اساس آن، می بایست تعریف و شرایط جرم سیاسی و نحوه انتخاب و اختیارات هیأت منصفه طبق موازین اسلامی مشخص می شد، ولی در قوانین جاری کشور قانونی در خصوص جرم سیاسی دیده نمی شود. همچنین نمی توان با تمسک به قوانین مربوط به جرایم سیاسی، آنها را از جرایم عمومی تمیز داد.^۲ این مسأله، خاص سیستم حقوقی کشور ما نیست، بلکه در بسیاری از سیستم های حقوقی کشورها مشاهده می شود. البته در اکثر نظام های حقوقی معاصر به مفهوم جرم سیاسی اشاره شده و طرز برخورد با این مجرمین از مجرمین عادی متمایز گشته است و اقداماتی نیز برای تحقق اهداف مذکور در قوانین اساسی و عادی برداشته شده است. یکی از مشکلات موضوع تعریف «جرم سیاسی» است. به بیان عبدالوهاب حومد یکی از حقوقدانان عرب، اکثر قانونگذاری های جزایی به میدان تعریف جرم سیاسی وارد نشده، ترجیح می دهند، نسبت به آن سکوت کنند. به نظر ایشان ریشه و اساس سختی تعریف جرم سیاسی این است که وصف «سیاسی» یک تعبیر بسیار گسترده است که دارای معانی و توضیحات متفاوت می باشد. اگر

^۲ - شاید بتوان از ماده واحده لایحه قانونی رفع آثار محکومیت های سیاسی مصوب ۱۳۵۸/۱/۸ تعریفی از جرم سیاسی در ذهن مجسم کرد. «محکومیت کلیه کسانی که به عنوان اتهام به اقدام علیه امنیت کشور و اهانت به مقام سلطنت و ضدیت با سلطنت مشروطه و اتهامات سیاسی دیگر تا تاریخ ۵۷/۱۱/۱۶ به حکم قطعی محکوم شده اند، کأن لم یکن و ملغی الأثر می گردد و کلیه آثار تبعی محکومیت های مزبور موقوف الاجرا خواهد بود.» مجموعه قوانین سال ۱۳۵۸، نشریه روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، ص ۱.